

Οι τέσσερις πίνακες της «Παραβολής των Παραβολών»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης](#)

- Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Υπάρχουν στήν ανθρωπότητα αιώνια κείμενα. Αριστουργήματα. Παραμένουν ανεπανάληπτα, ανεξίτηλα. Ίερά κείμενα. Ένα τέτοιο κείμενο είναι καί η περικοπή, τήν όποία μάς παραθέτει ό Εὐαγγελιστής Λουκάς, στό κεφάλαιο ιε΄ καί στούς στίχους 11-32.

Αὐτή ή εὐαγγελική Περικοπή είναι ή Παραβολή τῶν Παραβολῶν, τό Εὐαγγέλιο τῶν Εὐαγγελίων. Ἐτσι ἔχει χαρακτηριθεῖ. Είναι τό ἀγλάϊσμα τῶν τριάντα δύο Παραβολῶν τοῦ Κυρίου. Ἐχει λεχθεῖ, ὅτι καί μόνο νά ὑπῆρχε αὐτή ή Εὐαγγελική Περικοπή μέσα εἰς τίς σελίδες τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀρκοῦσε αὐτή ή περικοπή νά μάς μεταφέρει καί νά μάς δώσει τό μήνυμα τῆς πίστεώς μας, τήν πεμπουσία τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού εἶναι ή μετάνοια ή δική μας καί ή ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Θά μελετήσουμε, λοιπόν, τήν Εὐαγγελική περικοπή μέ πολλή προσοχή καί θά ἐρμηνεύσουμε τίς λέξεις καί τίς φράσεις της, πού κρύβουν βαθύτατα καί οὐσιαστικά νοήματα. Θά προσεγγίσουμε τήν περικοπή, ἀλληγορικά καί θεολογικά.

Ὁφείλουμε, ὡς γράφει ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «διασχόντες τὸ γράμμα καὶ εἴσω παρακύψαντες», νά μπορέσουμε νά δοῦμε τό «ἀπόθετον κάλλος».

*

«Τέσσερεις πίνακες» ἐμφανίζονται, λοιπόν, ἐνώπιόν μας. **Ὁ πρῶτος πίνακας ἐπιγράφεται: «Ἡ ἀσωτία τοῦ υἱοῦ».** Ἀρχίζει δέ, ἡ Παραβολή, ὡς ἐξῆς: «Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς». Ποῖος ἄραγε εἶναι αὐτός ὁ ἄνθρωπος; Ποῖος ὁ πατέρας τῶν δύο υἱῶν; Ἐδῶ ἡ λέξη ἄνθρωπος εἰκονίζει τόν Θεό Πατέρα καί χρησιμοποιεῖται ἡ λέξη αὐτή, γιά νά γίνει πιό οἰκεία καί πιό προσιτή ἡ ὅλη διήγηση τῆς Παραβολῆς. Εἶναι ὁ Πατέρας, ὅχι μόνον τῶν δύο υἱῶν, ἀλλά ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Καί γιατί «δύο υἱούς»; Διότι ὑπάρχουν οἱ δίκαιοι καί οἱ ἁμαρτωλοί. «Καί εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον». Καί γιατί ὁ «νεώτερος»; Διότι εἰκονίζει τὸ ἐπιπόλαιον καί εὐεξαπάτητον καί ἄστατον τῆς νεότητος, ἀλλὰ καί τό γεγονός, ὅτι τό κακό εἶναι ἐπιγενόμενον. «Οὐκ αἴτιος τοῦ κακοῦ ὁ Θεός» (Μέγ. Βασίλειος). Θρασύς καί ἀπερίσκεπτος, ἀπαιτητικός καί μέ ἀναισχυντία, ζητεῖ ὁ νεώτερος τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὴν πατρικὴ περιουσία. Νομίζει, αὐτός ὁ νεώτερος υἱός, πού ἐπιθυμεῖ τὸν βίον τῆς ἁμαρτίας μακριά ἀπὸ τό σπίτι τοῦ πατέρα του, θεωρεῖ καί διαλογίζεται καί φαντάζεται, ὅτι ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού δίδει ἡ ἀγάπη καί ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο, ὅ,τι εἶναι χρέη πού τοῦ ὀφείλει ὁ Οὐράνιος Πατέρας, ὅτι εἶναι δικά του, ἰδιοκτησία του, ὅτι αὐτός τὰ ἀπέκτησε καί τὰ κάμνει ὅ,τι θέλει. Νομίζει, ὅτι ὁ Θεός εἶναι ὑποχρεωμένος νά τοῦ δώσει ὅλα τὰ ἀγαθὰ καί τὰ δῶρα τῆς ζωῆς. Ἡ ὑπαρξή του, τὸ σῶμα του, ἡ ψυχὴ του, ἡ υἰεία του, ὁ ἥλιος, τὸ ὄξυγόνο, τὸ νερό, τὸ ψωμί, τὰ χρήματα, τὰ ἄλλα ἀγαθὰ, ἔχει τὴν αἴσθησιν ὅτι τοῦ ἀνήκουν αὐτοδικαίως. Δέν ἐκφράζει καμμία εὐχαριστία, εὐγνωμοσύνη καί δοξολογία πρὸς τὸν Θεόν. Ἀπαιτητικός, ἀγενής καί μέ θρασεῖα ἀναισχυντία λέγει τό, «δός μοι». Ζητεῖ τὸ μερίδιόν του, νά τό διαχειρισθεῖ ἐρήμην τοῦ Θεοῦ, χωρὶς τὴν μέριμνα καί πρόνοιάν Του. Δείχνει ἔτσι μία μωρὰ φιλοδοξία καί ἓνα ἐγωϊσμό ἔναντι τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ Πατέρα.

Καί ὁ καλὸς πατέρας δέν τὸν ἀπέπεμψε ὡς αὐθάδη καί ἀγενή, ἀλλὰ τοῦ ἔδωσε τὸ μερίδιόν του, καθ' ὅτι ὁ Θεός οὐδένα βιάζει. Ἀναγνωρίζει τὸ αὐτεξούσιον, πού ὁ ἴδιος ἔχει δώσει στὸν ἄνθρωπο, σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ καθενός καί ἀφήνει τὴν δραστηριότητα στὸν ἄνθρωπο. Μόνος του, ὁ κάθε ἄνθρωπος νά ἐνεργήσῃ καί νά διαλέξῃ τό καλὸ ἢ τό κακό. Καί ὁ νεώτερος υἱός, ἀφοῦ συνέλεξε ὅλα ὅσα τοῦ ἔδωκε ὁ πατέρας του, «μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας», πού δηλώνει ὅτι τάχιστα θέλει νά φύγῃ ἀπὸ τό πατρικὸ σπίτι, λαθραίως, χωρὶς ἓνα εὐχαριστῶ, χωρὶς νά χαιρετίσῃ, «ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν». Ἐφυγε μακριά ἀπὸ τό σπίτι τοῦ πατέρα, ἀπεμακρύνθη. Καί βλέπουμε χαρακτηριστικά, λέγει τό Εὐαγγέλιο, «ἀπεδήμησεν εἰς

χώραν μακράν», ἔφυγε πολύ μακριά, ὄχι σέ γειτονική, ἀλλά σέ ξένη χώρα, ἀπεδήμησε σέ φθοροποιό χώρα, πού σημαίνει ὅτι διέκοψε κάθε ἐπικοινωνία μέ τό σπίτι του, μέ τόν πατέρα του. Ἐδῶ πλέον εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τό Θεό, ἡ ἀποξένωση. Δέν θέλει νά ἔχει καμμία σχέση. Ἡ διακοπή αὐτή τῆς οἰκειότητος, τῆς σχέσεως μέ τόν πατέρα, δηλώνει ἀκριβῶς ὅτι ἡ ἀμαρτωλή ζωή δέν ἔχει τίποτα τό κοινόν μέ τήν ἀναμαρτησία καί ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Φυγή ἀπό τό Θεό σημαίνει υἱοθέτηση ἀμαρτωλοῦ βίου.

Καί ἐκεῖ στή μακρυνή χώρα, ὁ ἄσωτος υἱός, «διεσκόρπισε τήν οὐσίαν αὐτοῦ», δηλαδή σπατάλησε ὅλην του τήν περιουσία. Καταδαπάνησε ὅ,τι πῆρε ἀπό τόν πατέρα του, ὅ,τι τοῦ ἔδωσε. Κάτω, βέβαια, ἀπό τήν λέξη «οὐσία», κρύβεται ἀκριβῶς ὅλο τό περιεχόμενο, ὅλα τά χαρίσματα πού δίνει ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο. Ὁ νεώτερος αὐτός, λοιπόν, υἱός, τά διεσκόρπισε ὅλα, «κακῶς ἐσκόρπισε τόν θεῖον πλοῦτον», καί ἄρχισε καί συνέχισε νά ζεῖ μιά ζωή διαφθορᾶς, ἀνηθικότητας, ἀκολασίας, ἀσωτίας. «Ζῶν ἀσώτως», λέγει τό ἱερό κείμενο. Ἡ φράση αὐτή ἀπαξ ἀναφέρεται στό Εὐαγγέλιο. Ἡ λέξη «ἀσώτως» εἶναι σύνθετη, ἀπό τό στερητικό α- καί τό ρῆμα σώζω, πού σημαίνει πλέον, ὅτι ἐκεῖνος πού ζεῖ στήν ἀσωτία δέν ἔχει ἐλπίδα σωτηρίας, δέν σώζεται, ἂν δέν μετανοήσῃ. Εἶναι πλέον βυθισμένος μέσα στό βυθό ἀμαρτημάτων, στόν βοῦρκο τῆς ἀλογίας, βρίσκεται στήν κατάσταση τῆς ἐκμηδένισης. Καί δέν ἦταν μόνο αὐτό. Ὑπέκυψε στά πάθη καί αἰχμαλωτίστηκε ἀπ' αὐτά. Πεπλήρωται τό εἶναι του «πάσης αἰσχύνης». Καί ἔτσι, τῷ ὄντι, «Τῆς πατρῴας δόξης ἀποσκίρτησε ἀφρόνως καί ἐν κακοῖς ἐσκόρπισε».

*

Αὐτός λοιπόν, ὁ ἄσωτος υἱός, ὅταν ἔφθασε στήν κατάπτωση τῆς ἀκολασίας καί τῆς ἀνηθικότητος, δηλαδή, ὡς περιγράφει τό κείμενο, ὅταν «ἤρξατο ὑστερεῖσθαι», πού δηλώνει τό ὑπαρξιακό κενό, τότε, «ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης», πού σημαίνει ὅτι πῆγε νά βρεῖ τήν λύτρωσή του, προσπάθησε νά τήν βρεῖ μέσα, ἀκόμα βαθύτερα, στόν βοῦρκο τῆς ἀμαρτίας. «Πολίτης τῆς χώρας» ἐκείνης εἶναι ὁ διάβολος καί ὁ διάβολος εἶναι ὁ πρῶτος ἄσωτος. Ἐκεῖνος, ὁ παμπόνηρος, τόν ἔστειλε στούς ἀγρούς νά βόσκει χοίρους. Ὅποῖον κατάντημα! Τόν ἐξευτέλισε. Τοῦ πῆρε τόν πλοῦτο τῆς ψυχῆς. Οἱ «ἀγροί» δέ, εἶναι οἱ πονηροί λογισμοί καί οἱ «χοῖροι», ἀκριβῶς, εἶναι οἱ ἐμπαθεῖς λογισμοί, ὁ βυθός τῆς ἀλογίας. Εἶναι πλέον αὐτό, πού λέει πολύ ὠραῖα, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «ἡ ἀλητεία τοῦ νοός» τοῦ ἀσώτου υἱοῦ καί τοῦ κάθε ἀνθρώπου, πού ἔχει φθάσει στό ἔσχατον τῆς ἀμαρτίας. Διότι ἡ ἀμαρτία εἶναι ἡ ἐσχάτη ἀφροσύνη. Καί σ' αὐτό τό βάθος βρέθηκε ὁ ἄσωτος υἱός. «Ταῖς ἡδοναῖς τοῦ σώματος ὑπέκυψε παναθλίως». Καί συνεχίζει τό κείμενο: «Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τήν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἦσθιον οἱ χοῖροι καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ». Δηλ. προσπαθοῦσε νά

γεμίσει τό στομάχι του, νά θρέψει τόν ἑαυτόν του ἀπό τήν φοβερή αὐτή πνευματική πείνα, πού εἶχε, ἀπό τά κεράτια, ἀπό τά ξυλοκέρατα πού «ἤσθιον οἱ χοῖροι». Καί αὐτά τά ξυλοκέρατα στήν ἀρχή, πρὸς καιρόν, γλυκαίνουν τόν φάρυγγα. Ὑστερα, ὅμως, φέρουν στυφότητα καί πικρία. Πίκρα στό στόμα, πίκρα στή ζωή. Ὡραιότατα ὁ Μεγ. Βασίλειος λέγει γιά τά κεράτια «ἡδονή τροφή τοῦ αἰωνίου σκώληκος ἢ πρὸς καιρὸν μόνον γλυκαίνει τὸν ἀπολαύοντα, ὕστερον δὲ πικρότερον χολῆς ποιεῖται τὰς ἀνταποδόσεις». Ὁ ταλαίπωρος, ὁ ἄσωτος αὐτός υἱός, βόσκει χοίρους καί τήν κοιλία του πρίσκει μέ τήν τροφή τῶν χοίρων. Ὁ δύστυχος πῶς ζοῦσε καί τώρα, πῶς περνοῦσε. Ἔτσι ἦταν ὁ ἄσωτος. Διότι δέν μποροῦν τά κεράτια, τά ξυλοκέρατα τῆς ἁμαρτίας τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου, οἱ ποικίλες ἡδονές, νά πληρώσουν τό ἐσωτερικό κενό τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Βιώνει ἔτσι ὁ ἄσωτος μία βοσκηματώδη ζωή, γεύεται τήν πικρότητα τῆς ἁμαρτίας. Καθυπετάγη στούς πονηροὺς δαίμονες, στά πάθη τῆς ἁμαρτίας καί ἰσχύει ἐν προκειμένῳ τό τοῦ προφήτου Ἡσαΐα: «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε. Παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μη', 13). «Καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ». Ποίος νά τοῦ δώσει; Ποίος; Δίδει, μόνον, ὁποῖος, εἶναι κοντά στό Θεό. Αὐτός μόνον εἶναι ἐλεήμων καί φιλόανθρωπος.

*

Θά ἀκολουθήσει στή συνέχεια, στήν Εὐαγγελική Περικοπή, ὁ δεύτερος πίνακας. Εἶναι ὁ πίνακας τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀσώτου. Ὁ τίτλος «ἡ ἐπιστροφή»! Λέγει τό κείμενο: «Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν». Ὅταν δηλ. ἦλθε στὸν ἑαυτόν του, ὅταν ἦλθε στά σύγκαλά του, ὅταν κατάλαβε ποῦ βρίσκεται καί τί ἀκριβῶς εἶχε χάσει, τότε θυμήθηκε καί εἶπε: «Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι». Δηλ. ὅταν συνῆλθε ἀπὸ τῆ ζάλη καί τό κατάντημα τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς, εἶπε, πόσοι μισθωτοὶ τοῦ πατέρα μου ἔχουν μέ τό παραπάνω ψωμί καί φαγητό, ἐγὼ δὲ χάνομαι ἀπὸ τήν πείνα. «Λιμῶ ἀπόλλυμαι», φθάνει τό τέλος μου, σβήνω, πεθαίνω. Καί πράγματι, κάνει ἰδιαίτερη ἐντύπωση, ὅτι μέσα στήν κατάντια πού βρισκόταν, ὁ ἄσωτος αὐτός υἱός, θυμήθηκε τό σπίτι του, τὸν πατέρα του. Σημαίνει ὅτι ὑπῆρχε μέσα του, σέ κάποια γωνία τῆς ψυχῆς του, ὁ θεῖος σπινθήρ. Θυμᾶται τὸν Πλάστη του, τὸν Πατέρα του. Καί λέγει, ἀμέσως, τήν μεγάλη ἐκείνη καί μεγαλειώδη φράση: «Ἀναστάς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ», καί θά τοῦ πῶ, «πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου», δηλ. δέν εἶμαι πλέον ἱκανός νά ὀνομάζομαι υἱός σου. «Ποίησόν με, ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου», κάνε με σάν ἓνα ἀπὸ τούς δούλους σου. Ὁ ἄσωτος τώρα ἔρχεται σέ αὐτογνωσία, σέ περισυλλογή, σέ περίσκεψη, καταλαβαίνει ὅτι ἀθέτησε τά θεῖα προστάγματα καί παρώργισε τὸν Θεό. Καταλαβαίνει ὅτι ἔχει καταρρακώσει καί ἀμαυρώσει τήν θεία εἰκόνα. Ἔτσι λαμβάνει τήν γενναία ἀπόφαση. Καί αὐτή ἡ ἀπόφαση βρίσκεται στή φράση,

«ἀναστὰς πορεύσομαι».

Καί πράγματι, ὁ ἄσωτος υἱὸς πραγματοποίησε αὐτὴ τοῦ τὴν ἀπόφαση. Εἶναι ἡ ἐπιστροφή, ὁ δρόμος τῆς μετάνοιας, ἡ ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ πατέρα, ἀπό ὅπου εἶχε φύγει, εἶναι ὁ γυρισμός στό ἀρχοντικό του. Καί ἀξίζει νά προσέξουμε ἀκόμη ὅτι εἶπε «πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου». Θά ἐπιστρέψω στόν πατέρα μου. Δέν σκέφθηκε νά ἐπιστρέψει κάπου ἄλλου, δέν σκέφθηκε νά αὐτοκτονήσει, δέν σκέφθηκε νά πάει στά ναρκωτικά, δέν σκέφθηκε κάποια ἄλλη λύση, κάποια ἄλλα χάπια, γιὰ νά ἐπανεέλθει καί νά βρεῖ τὴν εὐτυχία, ἀπό τὴν δυστυχία του. Σκέφθηκε βαθειά μέσα του, μέ σύνεση πλέον, μοναχά τό σπίτι τοῦ Πατέρα του. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἀπόφαση, τὴν ἔθεσε σέ ἐφαρμογή καί ἄρχισε τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. «Καί ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ». Ζώνεται τὰ κουρέλια του καί ἐπιστρέφει καί σέρνοντας τὰ πόδια του, παίρνει τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Εἶναι ἓνα ἐρείπιο. Εἶναι νέος, ἀλλὰ αἰσθάνεται γερασμένος. Χωρίς φίλους, χωρίς αὐριο. Εἶχε φύγει πρίγκηπας καί ἐπιστρέφει χοιροβοσκός. Ὅμως ἐπιστρέφει. Αὐτό ἔχει ἀξία.

*

Καί ἀκολουθεῖ ὁ τρίτος πίνακας. Ὁ πίνακας πού μπορεῖ νά λάβει τὸν τίτλον «Ὁ ἐναγκαλισμός»! Τό κείμενο εἶναι καταπληκτικό καί λίαν συγκινητικό. «Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ εὐσπλαχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν». Ἐνῶ ἀκόμη βρισκόταν ὁ ἄσωτος μακριὰ ἀπὸ τό σπίτι, ὁ πατέρας, πού ἦταν στό ἀγνάντι, τὸν εἶδε. Πόσα χρόνια ἄραγε τὸν περίμενε; Πόσες ἄραγε φορές δέν ἦταν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καί κοίταγε, μήπως τὸν δεῖ νά ἔρχεται; Ὁ πατέρας περίμενε! Γιατί, ὁ πατέρας ξέρεי νά περιμένει. Δηλ. ὁ Θεὸς περιμένει τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο, τὸν κάθε ἁμαρτωλὸ, τὸν περιμένει. Καί ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ἀναφέρει ἡ Εὐαγγελικὴ Περικοπή, «καὶ εἶδεν αὐτόν» ἀπὸ μακριά, τὸν εἶδε μέ τὰ κουρέλια, μέ τὰ ἀκάθαρτα ράκη τοῦ χοιροβοσκοῦ καὶ τὸν ἀνεγνώρισε, γιατί πάντα ἦταν παιδί του. Ὁ Θεὸς μᾶς βλέπει, ὅπου κι ἂν εἴμαστε. Καί στόν βοῦρκο τῆς ἁμαρτίας νά εἴμαστε καί στήν χοιροβοσκή τῆς ἁμαρτίας καὶ βυθισμένοι στήν ἀκολασία, ὁ Θεὸς μᾶς βλέπει. Καί ὑπάρχει στό ἱερό κείμενο, στή συνέχεια, ἓνα πολὺ δυνατό ρῆμα. «Εὐσπλαχνίσθη». Ὁ πατέρας, ὅταν τὸν εἶδε, τὸν σπλαγχνίσθηκε, ἄνοιξε τὰ σπλάγχνα τῶν οἰκτιρμῶν του καὶ τῆς ἀγάπης του.

*

Ὁ γέροντας πατέρας, συνεχίζει ἡ Εὐαγγελικὴ Περικοπή, ωραιότατα, «καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν». Ὅπως ἦταν, ρυπαρὸς καὶ μέσα στή βρώμα, εἰλικρινά τὸν ἀγκάλιασε, τὸν ἔσφιξε στήν ἀγκαλιά του, «ρυπαρόν καὶ ὄζοντα». ὦ, ὕψος θείας πατρικῆς ἀγάπης! ὦ, ὕψος εὐσπλαχνίας τοῦ

Οὐρανίου Πατρός! Ἐδῶ, ἰδιαίτερα νά ἐντείνουμε τήν προσοχή μας, κάθε μία λέξη κρύβει σπουδαιότατο θεολογικό, διδακτικό καί σωτήριο νόημα. Ἔτρεξε ὁ γέροντας πατέρας, πρίν προλάβει καί ἔλθει καί γονατίσει, πλησίασε τόν ἄσωτο υἱό καί τόν ἀσπάστηκε στοργικά. Διαπιστώνουμε πόσο χαρακτηριστικό εἶναι τό ρῆμα. «Ἐπέπεσεν δὲ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ». Ναί, στὸν τράχηλο, ὅπου συγκεντρώνεται ὅλη ἡ βρωμιά, ἡ βρωμιά τῆς ἁμαρτίας. Δέν τόν ἔδιωξε δέ ἀπὸ κοντά του καί οὔτε τοῦ εἶπε καμμία λέξη. Μόνο τόν ἀγκάλιασε καί τόν κατεφίλησε. Ὅτι εἶχε νά τοῦ πεῖ, τό εἶπε μέ τό «κατεφίλησε». Ὅχι ἀπλῶς φίλησε, ἀλλὰ καί μέ τήν πρόθεση «κατά», δηλαδή θερμῶς φίλησε. Ἔτσι, μέ τήν κίνηση αὐτή, τόν συγχώρεσε. Ἡ συγχώρηση ἱεουργεῖται ἐδῶ, στὸν χῶρο τῆς σιωπῆς. Ὁ υἱός μέ δάκρυα στά μάτια, μέ τρεμάμενα χεῖλη καί φοβερά συντετριμμένος, μόνον ψέλισε: «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καί ἐνώπιόν σου καί οὐκέτι εἰμι ἄξιος κληθῆναι υἱός σου». Ἐδῶ πλέον εἶναι ἡ κορύφωση τῆς μετάνοιας. Εἶναι ἡ ἀληθής καί εἰλικρινής μετάνοια, ἡ ἐξομολόγηση, ἡ ὁμολογία τῆς ἁμαρτωλότητός του. Ὁ πατέρας, ὡστόσο, ὁ ἄρχοντας τῆς ἀγάπης, δέν τόν ἐπιπλήττει, δέν τόν τιμωρεῖ, δέν τοῦ λέγει ποῦ ἦσουν, γιατί κατασπατάλησες τήν περιουσία. Τίποτε ἀπολύτως. Ὡς νά μήν εἶδε τὸν ρύπο. Εἶδε τό παιδί. Ὡς νά μή κοιτάξε τή βρωμιά τῆς ἁμαρτίας. Ἦκουσε τό «ἡμαρτον». Μόνο δίνει τήν ἐντολήν ἀμέσως στούς δούλους, τοὺς ὑπηρέτας, πού ἀλληγορικά εἶναι οἱ ἄγγελοι, «ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καί ἐνδύσατε». Ποιὰ εἶναι ἡ πρώτη στολή; Εἶναι ἐκείνη πού φοροῦσε ὅταν δέν ἦταν στό χῶρο τῆς ἁμαρτίας, πού εἶχε πρίν φύγει ἀπὸ τό σπίτι τοῦ Πατέρα. Εἶναι τὰ γνωρίσματα τῆς «οἰκείας δόξης», εἶναι ἡ στολή πού λάβαμε ἀπὸ τό Θεό, ἡ θεοφάντος στολή, ἡ γεμάτη θεῖα χαρίσματα. Συμβολίζει τό βάπτισμα, τὸν χιτῶνα τοῦ βαπτίσματος. Αὐτὴ τὴν στολή νά τοῦ φορέσετε. Καί «δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ». Νά τοῦ δώσετε καί δαχτυλίδι, πού συμβολίζει πάλιν τὴν ἐπανένωση μέ τὸν Θεό. Εἶναι ὁ θεῖος δεσμός, ἡ ἀμοιβή τῆς μετάνοιας, ἡ ἀναγνώριση. «Καί ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας», δηλαδή, δώστε του τὴν ἠθικὴ ἐνίσχυση καί τὴν δύναμη γιὰ νά συνεχίζει τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα, τὸν καινούργιο, πού ἀρχίζει μετὰ τὴν μετάνοια. Ἡ χαρὰ τῆς μετάνοιας εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ συνέχεια τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

«Καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν», δηλαδή παραθέσατε τράπεζα στὸν μετανοήσαντα νέο. Ἐπρεπε νά παρατεθεῖ ἐπίσημο γεῦμα καί νά θυσιασθεῖ ὁ σιτευτός μόσχος, τό μοσχάρι τό ὁποῖο ἔτρεφε καί διατηροῦσε γιὰ μία ἐξαιρετικὴ καί σπουδαία περίσταση. Καί ἡ περίσταση εἶναι ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Ἐδῶ πράγματι, ἔρχονται στό νοῦ μας ἡ ἴδια ἡ διαβεβαίωση τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἦλθε «δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Ματθ. η', 28). Ἡ θυσία αὐτοῦ τοῦ μόσχου, τοῦ σιτευτοῦ, τῆς Παραβολῆς, εἰκονίζει ἀλληγορικῶς τὴν θυσία τοῦ Κυρίου, τοῦ «μόσχου τοῦ ἀμώμου, τοῦ μὴ δεχομένου ἁμαρτίας ζυγόν». Προσφέρθηκε καί θυσιάστηκε ὁ Χριστός γιὰ μᾶς, τὸν καθένα μας, τὸν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο. Αὐτὴ ἡ θυσία ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ συνεχίζεται καί

συντελεῖται στό ἱερό Μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Καί ἐκεῖ, στήν θεία αὐτή τράπεζα τῆς θυσίας, προσκαλοῦνται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί αὐτοί πού μετενόησαν. Εἶναι «τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις», δηλ. γιά τούς ἀγωνιζομένους καί μετανοοῦντες πιστούς. Καί συνεχίζει «καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν», διότι «οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη». Πάλιν ὁ φιλεύσπλαγχνος Πατέρας δέν εἶπε τί ἔπραξε, οὔτε τί ἔπαθε ὁ υἱός του αὐτός. Ἰδού τό μέγεθος τῆς διακριτικῆς ἀγάπης του. «Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι». Ὅλοι βρέθηκαν στό πανηγυρικό αὐτό τραπέζι καὶ χάρηκαν γιά τὴν ἐπιστροφή τοῦ ἀσώτου γιά τὴν μετάνοιά του, γιά τὴν σωτηρία του. Μά πὶό πολὺ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, ὁ ἐπουράνιος κόσμος, καθ' ὅτι «χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι».

*

Ἀκολουθεῖ στό τέλος, ὁ τέταρτος πίνακας. Ὀνομάζεται «Ἡ ζηλοφθονία». Ἀλλ' ἐνῶ στὸν οὐρανὸ γίνεται χαρὰ γιά τὴν μετάνοια ἔστω καὶ ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ, στή γῇ παρουσιάζεται, καὶ μία ἄλλη κακὴ διαγωγή τῶν ἀνθρώπων. Ἐάν ὁ Πατέρας εἶναι φιλεύσπλαγχνος καὶ φιλόανθρωπος, ὅμως ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἀφιλάδελφοι καὶ φθονεροί. Ἔτσι στήν Παραβολὴ βλέπουμε τὸν μεγαλύτερο υἱό, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει μία τέτοια ἀπαράδεκτη διαγωγή. Φανερώνει τὴν κακὴ συμπεριφορὰ του, ἀπέναντι στὸν πατέρα του, ἀλλὰ καὶ στὸν ἀδελφὸ του. Δείχνει ἐγωϊσμό, φαρισαϊσμό, ζηλοφθονία, μικροπρέπεια, ἀγένεια καὶ ἔλλειψη σύνεσης καὶ πρό παντός ἀγάπης. Τώρα, ὅπως διαβάζουμε παρακάτω στήν Παραβολή, μ' ὅσα λέγει καὶ μ' ὅσα πράττει, δέν σέβεται τὸν πατέρα του καὶ δέν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφὸ του, πού σώθηκε ἀπὸ τὸν θάνατο τῆς ἁμαρτίας.

Λέγει τό ἱερό κείμενο: «Ἦν δὲ ὁ υἱός αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν». Ὅταν πλησίασε στό σπίτι καὶ ἤκουσε ὅλα αὐτά, κάλεσε ἕναν ὑπηρέτη, γιά νὰ πληροφορηθεῖ τί ἀκριβῶς συμβαίνει. Ὅταν ὅμως ἔμαθε τὴν αἰτία, ὅτι, δηλαδή, ἐπέστρεψε ὁ ἀδελφός του καὶ παρατέθηκε ἀπὸ τὸν πατέρα του ἑορταστικὸ δεῖπνο γιά τὸν ὑγιαίνοντα καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς πρῶην ἄσωτο παιδί του καὶ ἀδελφὸ του, τότε χωρὶς καμμία ἄλλη λέξη, αὐτός «ὠργίσθη καὶ οὐκ ἤθελε εἰσελθεῖν» στό σπίτι τῆς χαρᾶς. Ἀλλὰ, ὁ πατέρας ἔμαθε ὅλα αὐτά πού συνέβησαν μέ τὸν πρεσβύτερο υἱό του, καὶ τότε, «ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν». Ἀναγκάστηκε νὰ ἐξέλθει ὁ ἴδιος ἔξω ἀπὸ τό σπίτι, ὁ σεβάσμιος πατέρας καὶ νὰ τὸν παρακαλέσει νὰ εἰσέλθει μέσα καὶ νὰ χαρεῖ καὶ αὐτός γιά τὴν ἐπιστροφή τοῦ χαμένου ἀδελφοῦ του. Ἐκεῖνος ὅμως κυριευμένος ἀπὸ ἐγωϊσμό καὶ ζήλεια ἀπήντησε: «Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. Ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν

ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν». Μὲ τὴν ἀπάντησή του ὁμως αὐτή, ὁ πρεσβύτερος υἱὸς δείχνει τὸν κακὸ χαρακτήρα του. Καυχᾶται γιὰ ἀρετές, ἐνῶ ἔχει μεγάλο ἐγωισμό, κατηγορεῖ τὸν πατέρα του γιὰ μεροληψία καὶ ἐκδηλώνει ζήλεια, σκληρότητα, φθόνο καὶ κακία, κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ἐξογκώνει τὴν ἀσωτία του. Οὐδόλως δέχεται τὴν εἰλικρινῇ μετάνοιά του καὶ δὲν τὸν θέλει, παρ' ὅτι συντετριμμένος ἐπέστρεψε στὴν οἰκία τοῦ πατρός του. Αὐτή ἡ συμπεριφορά, ὁμως, δὲν ἔχει καμμία σχέση μὲ τὴν ἀληθινὴ χριστιανικὴ ιδιότητα.

Πλὴν ὁμως ὁ πατέρας εἶναι πάντα πατέρας. Στοργικὸς καὶ συγκαταβατικὸς, λέγει μὲ τρυφερότητα, στὸν πρεσβύτερο υἱό: «Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν». Σὺ, παιδί μου, τοῦ λέγει, εἶσαι πάντοτε μαζί μου καὶ ἐπομένως ὅλα τὰ ἀγαθὰ μου εἶναι καὶ δικά σου. Τό ὅτι δέχθηκα τὸν χαμένο ἀδελφὸ σου, δὲν σημαίνει ὅτι σέ ἀπεξένωσα, ὅτι καὶ ἐσύ δὲν εἶσαι δικό μου παιδί. Καὶ στή συνέχεια τοῦ λέγει μὲ πατρικὴ τρυφερότητα: «Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη». Τοῦ λέγει, παιδί μου, ἔπρεπε νὰ μὴν θυμώσεις καὶ ὀργισθεῖς, ἀλλὰ νὰ χαρεῖς καὶ νὰ ἔλθεις στό συμπόσιο καὶ νὰ εὐφρανθεῖς. Καὶ τοῦτο, γιατί ὁ ἀδελφός σου, ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός σου, ὅχι δηλαδή μόνο υἱός μου, ἦταν πνευματικῶς νεκρὸς καὶ ἀνέστη καὶ βρισκόταν σέ ἀπώλεια, ἔνεκεν τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποστασίας καὶ τώρα, μὲ τὴν μετάνοιά του, βρέθηκε καὶ σώθηκε. Τὸν προσκαλεῖ, λοιπόν, ὁ πατέρας, νὰ καταστεῖ ἄνθρωπος ἀγάπης καὶ χαρᾶς.

«Νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη». Ἔτσι μὲ αὐτὰ τὰ καταπληκτικὰ λόγια τοῦ Πατέρα περατοῦται ἡ θαυμάσια αὐτὴ Παραβολή. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀποσιωπᾷ τό γεγονὸς ἂν εἰσῆλθε ὁ πρεσβύτερος υἱὸς στό σπίτι ἢ ὄχι. Ἐνδέχεται νὰ συγκλονίστηκε ἀπὸ τὴν στοργικὴ στάση τοῦ πατέρα του, νὰ ἀνεγνώρισε τό λάθος του, νὰ συνεφιλιώθη μὲ τὸν ἀδελφόν του καὶ νὰ εἰσῆλθε στήν χαρά. Ἀλλὰ ἐνδέχεται νὰ ἔμεινε ἀσυγκίνητος, νὰ παρέμεινε στό φθόνο, στή ζήλεια, κλεισμένος στὸν ἐγωϊστικὸ ἑαυτό του. Δὲν γνωρίζουμε τί ἀπέγινε. Ἡ μὴ γνώση μας, ὡστόσο, ἂν συνέβη τό δεύτερο, τότε τοῦτο δηλώνει, ὅτι γιὰ τέτοιους ἀνθρώπους, πού μένουν στό μῖσος, δὲν ὑπάρχει θέση στό πνευματικὸ συμπόσιο τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καὶ ἀποκλείονται τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης.

*

Δὲν μένει, παρὰ νὰ ξαναδιαβάσουμε αὐτὴ τὴν Εὐαγγελικὴ περικοπή. Ἴσως, κάτω ἀπὸ τίς γραμμὲς τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, νὰ ἀνακαλύψει ὁ καθένας τὸν ἑαυτό του, ἄλλος λιγότερο, ἄλλος περισσότερο. Ἀλλὰ νὰ ξέρουμε ὁμως, ὅτι ὅλοι μας κουβαλᾶμε μέσα μας ἕναν ἄσωτο. Καὶ ὅταν ἀνακαλύψουμε πραγματικὰ τὸν ἑαυτό μας, μὲ τὴν αὐτοεξέταση καὶ τὴν αὐτογνωσία, τότε ἅς ψελλίσουμε καὶ ἐμεῖς τὰ λόγια τοῦ μετανοοῦντος ἀσώτου υἱοῦ καὶ ἅς ποῦμε στὸν Θεό: «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς

τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου». Ἄς ψελλίσουμε αὐτά τὰ λόγια μέ ταπείνωση, μέ συντριβή καρδίας, μέ διάθεση μετάνοιας. Καί ἀσφαλῶς μετά, ἄς ἀφήσουμε τὸν ἑαυτό μας στό Θεό. Γιατί ὁ Θεός, «καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην οὐκ ἐξουθενώσει» (Ψαλμ. ν', 19). Τότε θά καταλάβουμε, ὅτι ἔχουμε Πατέρα. Πατέρα ἁπείρης ἀγάπης. Πατέρα θείου ἐλέους. Ἔχουμε τὸν Οὐράνιο Πατέρα, πού μᾶς ἀγαπᾷ καί μᾶς περιμένει μέ ἀνοικτές τίς ἀγκάλες, νά μετανοήσουμε, νά ἐπιστρέψουμε στό «παλάτι» Του. Καθ' ὅτι, ὁ Κύριος εἶναι «οἰκτίρμων καί ἐλεήμων, μακρόθυμος καί πολυέλαιος» (Ψαλμ. ρβ', 8) καί ὁ Χριστός μᾶς διαβεβαίωσε γιά τὸν ἑαυτό Του, ὅτι «οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. θ', 13). Ἰδού, ἐνώπιόν μας οἱ τέσσερις τόσο διδακτικοί πίνακες, τῆς Παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου ἢ τοῦ Φιλεύσπλαγχνου Πατρός. Εἶναι ἀληθῶς συγκλονιστικοί.